

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1262-5/2023. számú ügyben,
rendőrségi panasz eljárás tárgyában.
(előzmény ügy: RI-AJBH-236/2020.)

Előadó: dr. Lukácsi Dániel Csaba

Érintett szerv(ek): erületi Rendőrkapitányság

2023.

Az eljárás megindítása

alatti lakos, a továbbiakban:

panaszos) 2020. október 18-án nyújtotta be panaszát.

A panaszos sérelmezte, hogy 2020. május 16-án indokolatlanul és veszélyeztető módon kezdeményeztek vele szemben intézkedést, majd szükségtelenül és erőszakosan alkalmaztak vele szemben testi kényszert és bilincset. A panaszos sérelmezte továbbá személyi szabadsága korlátozását, valamint az annak keretében végrehajtott ruházatátvizsgálást.

Tekintettel arra, hogy a beadványban megfogalmazott sérelmek felvetik a panaszos alapvető jogainak sérelmét, továbbá figyelemmel a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. §-ának (1) bekezdésében, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-ának (1) bekezdése és III/B. Fejezetében foglalt hatásköri szabályokra, vizsgálatot indítottam.

Az érintett alapvető jogok

- Az emberi méltósághoz való jog [Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) II. és III. cikk]
- A személyi szabadsághoz való alapvető jog [Alaptörvény IV. cikk]
- A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog [Alaptörvény XXIV. cikk]

Az alkalmazott jogforrások

- Alaptörvény
- Ajbt.
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény [a továbbiakban: Rtv.]
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény [a továbbiakban: Btk.]
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény [a továbbiakban: Be.]
- A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény [a továbbiakban: Kkt.]
- A közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegések köréről, az e tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, felhasználásának rendjéről és az ellenőrzésben történő közreműködés feltételeiről szóló 410/2007. (XII. 29.) Korm. rendelet [a továbbiakban: Közigbír.]
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet [a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat]
- A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet [a továbbiakban: KRESZ]
- A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás [a továbbiakban: Taktikai utasítás]
- Az Országos Rendőr-főkapitányság által meghatározott, a 2020. évben azonosított új koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészségmegőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend [a továbbiakban: Eljárásrend]
- Az Országos Rendőr-főkapitányságnak a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben a rendőri intézkedésekkel kapcsolatban, 29000/8615-4/2020.ált. számon kiadott ajánlása [a továbbiakban: Országos Rendőr-főkapitányság ajánlása]
- A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe [a továbbiakban: Etikai Kódex]

A tényállás megállapításai

I. A panaszbeadvány

A panaszt a Rendőrkapitányság (a továbbiakban: Rendőrkapitányság) rögzítette és küldte meg számomra Rtv. 92. § szerinti panasz eljárás lefolytatása érdekében.

a) A 2020. május 16-án a Rendőrkapitányságon – 17 óra 57 perc és 18 óra 45 perc között – felvett jegyzőkönyv a következőket tartalmazza:

A panasz szerint 2020. május 16-án, 11 óra körül a kijelölt kerékpárúton egy szirénázó rendőrautó majdnem elsodorta a bicikliző panaszost, megállásra kényszerítve őt ezzel. A rendőrautóból két rendőr szállt ki, akik közölték vele, hogy áthajtott a piros lámpán. A panaszos erre azt közölte, hogy nem látta a lámpát, de szeretne továbbmenni.

Amikor a panaszos megpróbált visszaszállni a kerékpárjára, az egyik rendőr megragadta a karjánál. A panasz szerint igazoltatni szeretnék volna, de a panaszos ezt nem tartotta jogosnak, ezért nem tett eleget a felszólításnak. Végül egy másik személy adatait diktálta be.

A panaszos ismét indulni készült biciklijével, ám a rendőrök megragadták mindkét karját, hátracsavarták azokat, majd – rálökve a motorháztetőre – megbilincseltek. A panasz szerint mindez legalább 10 percen át tartott, a panaszos ellenállt.

A panaszost végül beültették a rendőrautóba és előállították a Rendőrkapitányságra. Itt a panaszostól elvették az értékeit megőrzésre. A panasz szerint ekkor le is kellett vetkőznie, hogy átnézzék a ruháit. Miután felöltözhetett, egy cellába helyezték, ahol 12 órától 18 óráig tartották fogva.

A panasz szerint a rendőrök rendelkeznek videofelvétellel az intézkedésről.

b) A panaszos Rendőrkapitányságnak megküldött kiegészítő beadványa a fentiekhez képest a következőket tartalmazza:

A panaszos kifejezetten kérte, hogy panaszát az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdés b) pontja szerint az alapvető jogok biztosa által lefolytatott vizsgálatot követően az országos rendőrfőkapitány vizsgálja ki.

A panaszos álláspontja szerint a vele szemben alkalmazott testi kényszer és annak módja szükségtelen és aránytalan volt; a karjainak hátracsavarása és testének a motorháztetőre nyomása indokolatlan fájdalmat okozott. A panaszos kiemelte, hogy a rendőr – miközben kérdőre vonta, hogy miért „szórakozik” a hatósággal – feljebb nyomta a panaszos karját, fokozva ezzel a vállára nehezedő nyomást, és ezzel egyúttal a fájdalmát. A panaszos álláspontja szerint semmi nem indokolta, hogy fokozzák a fájdalmát. A panaszos szerint a rendőrök akár testi kényszer alkalmazása nélkül is megbilincselhették volna. Ezzel összefüggésben külön kiemelte, hogy nem figyelmeztették a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően, amely – álláspontja szerint – a testi kényszer vele szembeni alkalmazását eleve jogszerűtlenné tette.

A panasz szerint a bilincselést követően a panaszost a rendőrautó hátsó ülésébe próbálták erőszakkal belökni. Az egyik rendőr teljes testsúlyával rá is nehezedett a panaszosra, aki hiába próbált szabadulni a nyomás alól, védekezni a túlzott erőfölénnyel szemben.

Időközben további 4 rendőrautó érkezett a helyszínre, ekkor felhagytak a panaszossal szembeni erőszakos bánásmóddal.

A panaszost végül előállították a Rendőrkapitányságra, ahol egy előállító helyiségbe vezették. Itt vették le a panaszosról a bilincset. Ezt követően elvették az iratait és értékeit, levetkőztették és átnézték a ruháit, majd 11 óra 35 perctől 17 óra 40 percig fogva tartották.

A panasz szerint az intézkedő rendőrök erőszakos, arrogáns és kioktató hangnemben kommunikáltak a panaszossal, amely benne félelmet keltett.

A panaszos külön kiemelte, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazása miatt több helyen zúzódások keletkeztek a testén, amelyekről a szabadon bocsátását követően orvosi láttelelet és véleményért kért a Szent János Kórház Ortopéd-traumatológiai Szakambulanciáján.

A panaszos kiemelte azt is, hogy a rendőrök a járvány ellenére nem viseltek védőeszközöket.

c) A panaszos által mellékelte, 2020. május 19-én készült orvosi láttelelet és vélemény szerint a panaszos combján, alkarján, lábszárán zúzódások, csuklóján enyhe vérömleny látható. A sérülések kíméléssel és jégeléssel előreláthatólag 8 napon belül meggyógyulnak.

2. A rendőrség álláspontja

a) Az elfogás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés a következő információkat tartalmazza:

A Titán-112 hívónéven szolgálatot teljesítő *K. L. r. tzls.* és *B. Gy. r. tzls.* a fenti napon 11 óra 20 perc körül szolgálati gépjárművel haladva észlelték, hogy a panaszos áthaladt a piros jelzésen.

Egy másik forgalomirányító lámpa tilos jelzésénél a rendőrök a panaszos mellé hajtottak, letekerték az ablakot, majd bemutatkozás és napszaknak megfelelő köszönést követően közölték a panaszossal, hogy a KRESZ szabályai a kerékpárral közlekedőkre vonatkoznak, így a tilos jelzésnél neki is meg kell állnia. Ennél többre nem volt lehetőség, ugyanis a panaszos közölte a rendőrökkel, hogy ne vele foglalkozzanak, hanem magukkal, majd közölte, hogy „menjenek a ..... anyjukba”. A panaszos ezt követően továbbhajtott.

A fentieket követően a rendőrök hang- és kézjelzés mellett megpróbálták félreállítani a panaszost, amely végül sikerült is. Amikor szálltak ki a szolgálati gépjárműből a panaszos ismét megpróbált elhajtani a kerékpárral, így a rendőröknek közbe kellett lépniük. Ebből következően a rendőröknek nem jutott lehetőségük arra, hogy a rendszeresített szolgálati sapkát, vagy akár az orvosi szájmazskot felvegyék az intézkedés megkezdésekor.

A rendőrök ismét a napszaknak megfelelő köszönéssel indították a kommunikációt, majd azonosították magukat és közölték az intézkedés okát. A panaszos erre felháborodva és lekezelő stílusban közölte, hogy nem követett el semmit, a rendőrök mentek át a piros jelzésen, nem ő, aki egyébként is a kerékpár sávon haladt szabályosan.

A fenti események közben *B. Gy. r. tzls.*-hez lépett egy ismeretlen férfi, és az intézkedésről tett fel kérdéseket, miközben számon kérte a rendőröket, hogy milyen jogcímen „vegzálják” a panaszost, miután úgy állították meg, hogy majdnem elütötték.

A panaszost *K. L. r. tzls.* szólította fel először személyazonossága igazolására, ám a panaszos erre arrogáns módon kiabálva azt közölte, hogy nem hajlandó magát igazolni, mert nem csinált semmit.

A helyszínen lévő ismeretlen eközben folyamatosan zavarta az intézkedést, ezért *B. Gy. r. tzls.* e személyt is személyazonossága igazolására szólította fel. Az érintett a felszólításnak eleget tett. Az érintettet rendőrök felvilágosították az intézkedés előzményeiről, amelynek eredményeként az érintett belátta, hogy a panaszosnak eleget kell tennie a rendőri felszólításnak.

A panaszos közölte, hogy nincsenek nála a megfelelő okmányok, de bediktálja az adatait. Az adatok ellenőrzéséből kiderült, hogy a panaszos egy nem létező személy adatait közölte. Ennek során a panaszos a kerékpárján ült, és amikor a rendőrök közölték, hogy a megadott adatok nem hitelesek, megkísérelte elhagyni a helyszínt, miközben azt közölte, hogy „megadtam az adatokat, nincs joguk itt feltartóztatni engem” és „erre egyébként sincs ideje”. Mivel a panaszos már lényegében elindult a kerékpárral, a rendőröknek nem volt ideje külön figyelmeztetni a panaszost, vele szemben azonnal – a tanult fogásokkal – testi kényszert alkalmaztak, majd 11 óra 42 perckor megbilincseltek. *K. L. r. tzls.* az épp induló panaszos bal karját megragadta, visszatartva őt, mire a panaszos kapálódzó mozdulattal szabadulni próbált, ki akart fordulni a fogásból, ezért volt szükség a panaszost testi kényszer útján megbilincselni. A bilincselésben *B. Gy. r. tzls.* is közreműködött a panaszos jobb karjának hátrafeszítésével. Eközben a panaszos hangosan azt kiabálta, hogy „segítség, erőszakos szadista rendőrök, a ..... anyjukat”.

A fenti eseménysorra nagyjából 15-20 fő lett figyelmes, akik közül két fő nemtetszését fejezte ki, rendőri brutalitást emlegetve. Az egyikük odament *B. Gy. r. tzls.*-hoz és követelte, hogy azonosítsa magát, mivel fel fogja jelenteni rendőri túlkapás miatt. Közülük további két személyt igazoltattak. Mindeközben a rendőrök igyekeztek a panaszost beültetni a szolgálati gépjármű hátsó ülésére. A panaszos ellenszegült, lábait megfeszítette és hangosan segítségért kiabált.

A panaszos nem hagyott fel az ellenszegüléssel (dobálta magát, folyamatosan ki akart szállni a rendőrautóból), így *B. Gy. r. tzls.* bal kézzel a „jobb vállát megfogva nyomta le a hátsó ülésre” a panaszost. A panaszos célzottan meg is rúgta a rendőrt. Mivel a rendőr figyelme részben a növekvő tömegre irányult, a rúgás váratlanul érte.

Mivel az intézkedést figyelő tömeg egyre ellenségesebbé vált, *K. L. r. tzls.* erősítést kért a helyszínen az intézkedés biztonságos lefolytatásához. L/8, Titán-111, L/350 járőregységek érkeztek ki és biztosították a helyszínt. A helyszínen az L/8 egységbe tartozó *D. L. r. tzls.* átvette a panaszos biztosítását.

D. L. r. tzls. szintén személyazonossága igazolására szólította fel a panaszost. A panaszos már a helyes adatokat közölte, ám félreértés miatt először elírták a panaszos nevét, így arra ismét nem jelzett valós személyt a rendszer, de végül sikeres volt az azonosítás. A panaszos gúnyosan és lekezelően közölte, hogy *B. Gy. r. tzls.* diszlexiás.

A panaszos kerékpárját a helyszínen leláncolták, majd arról fényképfelvételeket készítettek. A lánchoz tartozó kulcs a helyszínen végrehajtott ruházatátvizsgálás során került elő, amelyet a leláncolást követően rögtön visszaadtak a panaszosnak.

A panaszost 12 órakor előállították a Rendőrkapitányságra további intézkedések megtétele céljából.

A jelentés szerint a védelemhez való jog gyakorlására vonatkozó közlés megtörtént; az előállítás okáról tájékoztatták a panaszost; továbbá átadták számára az előállítás idejéről szóló igazolást.

A panaszost az Rtv. 29. §-a (1) bekezdésének megfelelően igazoltatták, (6) bekezdése alapján ruházatát átvizsgálták, majd az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták és előállították. A panaszossal szemben az Rtv. 47. §-a alapján testi kényszer, 48. §-ának c) pontja alapján bilincset alkalmaztak. A bilincselést a Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (4) bekezdés b) pontja alapján hajtották végre. Az intézkedés során sérülés, illetve anyagi kár nem keletkezett.

A panaszos egy személy kiértesítését kérte.

b) A jelentéshez kapcsolt D. L. tzks szolgálatparancsnok által jegyzett parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszos igazoltatása, ruházatának átvizsgálása és elfogása, valamint a testi kényszer és bilincs alkalmazása jogszerű és szakszerű volt, megfelelt az arányosság követelményének.

c) A Rendőrkapitányság rendészeti osztályvezetőjének a panaszos által elkövetett hivatalos személy elleni erőszak gyanújával összefüggésben írt összefoglaló jelentése a fentiekhez képest az alábbi releváns információkat tartalmazza:

Miután a panaszos kerékpárjával elhajtott, a rendőrök a szolgálati gépkocsival megelőzték a panaszost, majd elállták az útját annak érdekében, hogy a panaszos ne tudja magát kivonni az intézkedés alól. Mindez nem kényszerítette hirtelen fékezésre a panaszost, biztonságosan meg tudott állni. Mivel a panaszos mozgásából arra lehetett következtetni, hogy a szolgálati gépjárművet kikerülve el akarja hagyni a helyszínt, a rendőrök késedelem nélkül kiszálltak a gépjárműből. Ez azzal járt (azon túl, hogy a szolgálati sapkát nem volt idejük felvenni), hogy az intézkedés megkezdését nem tudták jelenteni a szolgálati rádión keresztül.

Az intézkedés megkezdését követően a rendőrök felhívták a panaszos figyelmét, hogy amikor egy rendőr az intézkedés alá vontat jogkövető magatartásra szólítja fel, arra nem olyan módon kell reagálni, mint azt a panaszos tette.

Az intézkedés megkezdésekor K. L. r. tzls. a panaszos bal oldalán, B. Gy. r. tzls. pedig a jobb oldalán helyezkedett el. Az intézkedést B. Gy. r. tzls. biztosította. Az intézkedés megkezdésekor a panaszost nem szállították le a kerékpárról. A panaszost K. L. r. tzls. szólította fel személyazonosságát igazolására.

Miután közölték a panaszossal, hogy a megadott adatokra valós személyt nem azonosított a rendszer, el kívánta hagyni a helyszínt. A hirtelen elindulási szándékot észlelve K. L. r. tzls. a panaszos bal karját megragadta és őt visszatartotta. Figyelemmel arra, hogy a késedelem az intézkedés eredményes végrehajtását veszélyeztette volna, a kényszerítő eszköz alkalmazására vonatkozó előzetes figyelmeztetés elmaradt. Mindez 11 óra 26 perckor történt. A panaszos minderre szitkozódással, illetve – szabadon lévő karjával – „hadonászással” reagált. Az ellenszegülő magatartás miatt 11 óra 27 perckor testi kényszer alkalmazásával a panaszos karjait hátra helyzetbe fordították, és a panaszost a szolgálati gépjármű motorháztetejére döntötték. A panaszos kiabálva kért segítséget, továbbra is ellenszegült. A panaszost végül – mivel felszólítás ellenére sem hagyott fel jogsértő cselekményével és ki akarta magát vonni az intézkedés alól – 11 óra 28 perckor megbilincseltek. A panaszos a bilincselés közben mindvégig aktívan ellenállt, kiabált és szitkozódott. A testi kényszer az Rtv. 47. §-a, a Szolgálati

Szabályzat 40. §-ának (1) bekezdése, valamint a Taktikai utasítás 9.1 a) pontja; a bilincselést pedig az Rtv. 48. §-ának c) pontja, a Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (4) bekezdés b) és d) pontja, (6) bekezdés a) pont aa) alpontja, továbbá a Taktikai utasítás 9.2 a) és b) pontja szerint hajtották végre. A kényszerítő eszközök alkalmazása szakszerű volt, annak során sérülés nem történt.

A fentieket követően *K. L. r. tzls.* közölte a panaszossal, hogy elő fogják állítani a Rendőrkapitányságra személyazonossága megállapítása céljából, „mivel elmondása szerint nincs nála személyazonosító okmány, és az általa bediktált adatok valótlanok, továbbá nem volt hajlandó megadni az adatait személyazonossága megállapítása céljából”.

A panaszos ruházatát ekkor még nem vizsgálták át, mivel bilincselte állapotban nem volt képes a nála lévő dolgokért nyúlni.

A panaszos továbbra is aktívan ellenszegült: rángatózott és kiabált, miközben megpróbálták beültetni a szolgálati gépjárműbe. A panaszost először *B. Gy. r. tzls.* egyedül próbálta beültetni, eredménytelenül, végül mindkét rendőrrre szükség volt, mivel a panaszos folyamatosan próbált szabadulni és elhagyni a járművet.

D. L. r. tzls. 11 óra 33 perckor érkezett a helyszínre, további rendőrök társaságában. Amikor *D. L. r. tzls.* látta, hogy a panaszos gépjárműbe való beültetése hogyan zajlik, odalépett és felszólította a panaszost, hogy húzza be a lábait a gépjárműbe. Erre a panaszos először rúgással reagált, majd kissé megnyugodott. *D. L. r. tzls.* is megkérte a panaszost, hogy közölje az igazoltatáshoz szükséges adatokat, amire a panaszos azt közölte, hogy „megadom, ha elengednek”. Ismételt kérdésre azonban már közölte az adatokat.

A fenti eseményekről *D. L. r. tzls.* 11 óra 59 perckor jelentett a Tevékenység-irányítási Központ, majd 12 óra 4 perckor *L. T. r. alezredes* rendészeti osztályvezető számára.

A panaszos előállítását *B. E. r. őrm.*, valamint *B-N. P. r. őrm.* hajtotta végre. A panaszost 13 órakor helyezték el a Rendőrkapitányság előállító egységébe. A panaszos meghallgatására az illetékes ügyésszel történő egyeztetésnek megfelelően végül nem került sor.

Az előállítást megelőzően *B. E. r. őrm.* részleges ruházátvizsgálást hajtott végre. A teljes ruházatra és csomagra kiterjedő átvizsgálást az előállító egységbe történő elhelyezést megelőzően a Rendőrkapitányságon hajtották végre. Ezek során közbiztonságra különösen veszélyes eszköz, illetve támadásra-önkárosításra alkalmas eszköz, továbbá szabálysértésből származó tárgy nem került elő. A letétbe vett tárgyakról jegyzőkönyvet vettek fel.

12 óra 16 perckor az intézkedő rendőrök, 12 óra 32 perckor pedig a panaszos ittasságát ellenőrizték alkoholszondával, mindegyik esetben negatív eredménnyel. Ezen túl a panaszos nem mutatott kábítószer, pszichoaktív anyag fogyasztására utaló jeleket.

A fentiekén túl a panaszos hivatalos személy elleni erőszakot felvető cselekményének kivizsgálása érdekében megvizsgálták a szolgálati gépjárművet, valamint szemlét tartottak az intézkedés helyszínén. Ennek során anyagmaradvány, elváltozás, más a cselekménnyel összefüggő nyom nem volt tapasztalható. Mind a járműről, mind a helyszínről fényképfelvételeket készítettek.

Az esetről *D. L. r. tzls.* 13 óra 3 perckor értesítette a Budapesti Regionális Nyomozó Ügyészséget. Az ügyeletes ügyész közölte, hogy mivel a panaszos büntetlen előéletű, ezért az őrizetbe vétele nem indokolt. Kérte ugyanakkor, hogy a panaszossal szembeni feljelentést és az

üggyel összefüggésben keletkezett iratokat küldjék meg a számára. Az ügyész nem kívánt megjelenni a helyszínen, további intézkedést nem kért.

A panaszos által megjelölt személyt harmadik próbálkozás után 17 óra 5 perckor sikeresen értesítették az előállítás tényéről.

A panaszost 17 óra 40 perckor sérülés és panaszmentesen szabadon bocsátották. Ennek tényéről a panaszos aláírásával nyilatkozott. Ezt követően a panaszos úgy döntött, hogy mégis megfogalmazza sérelmeit, ezért kérte, hogy erről vegyenek fel jegyzőkönyvet. A kérésnek megfelelően – a szabadon bocsátást követően – bejelentési jegyzőkönyvet vettek fel a panaszos intézkedéssel összefüggő sérelmeiről, valamint feljelentési szándékáról.

A panaszost a KRESZ 9. §-ának (4) bekezdés a) pontjába ütköző szabályszegés miatt, a Kkt. 20. §-ának (1) bekezdés k) pont kc) alpontja alapján, továbbá a Btk. 310. §-ának (1) bekezdésébe ütköző hivatalos személy elleni erőszak, valamint a Btk. 227. §-ának (1) bekezdésébe ütköző becsületsértés miatt feljelentették.

Intézkedéstaktikai szempontból hiba volt, hogy az intézkedést kezdeményező rendőrök nem szólították fel a panaszost, hogy a kerékpárt támassza le, így az előírt igazoltató állást, biztonsági háromszöget nem tudták megfelelően felvenni (ld. Taktikai utasítás 6.2 és 6.3). Szakszerűségi szempontból hiba volt továbbá, hogy az ellenszegülés felhagyására való felszólítást nem előzte meg a „törvény nevében” kifejezés használata.

A rendelkezésre álló videófelvétel tanúsága szerint az intézkedő *K. L. r. tzls.* „fennhangon, határozottan kommunikált” a panaszossal a kényszerítő eszköz alkalmazása során. A hangnem nem volt elfogadható, mivel „személyeskedő jellegű” volt. A jövőbeni hasonló esetek elkerülése érdekében szükséges, hogy a történetek esettanulmányként beépüljenek a rendőrök képzési anyagába.

A fentieknek megfelelően az intézkedés jogszerű, de egyben szakszerűtlen volt. „A szakszerűtlenség csekély súlyára való tekintettel fegyelmi, illetve büntetőeljárás megindítását” nem javasolta jelentést készítő rendészeti osztályvezető.

d) D. L. r. tzls. 2020. május 16-án tett jelentése a következő releváns információkat tartalmazza:

D. L. r. tzls. a kiérkezéskor azt látta, hogy a panaszos szolgálati jármű jobb hátsó ülésén ül, és „erőteljesen ki akar szállni a gépkocsiból”. A panaszos „akkor olyan pozícióban volt, hogy a két lába az autóból kilógott, és [...] hátrabilincselte kezeivel megpróbálta magát álló pozícióba helyezni”. Erre reagálva *D. L. r. tzls. B. Gy. r. tzls.* elé lépett és a panaszost a vállainál fogva visszatolta a szolgálati gépjárműbe, ülő pozícióba, majd felszólította, hogy húzza be a lábait. Ekkor a panaszos szándékosan a jármű jobb hátsó ajtajába rúgott. Az ajtóban kár nem keletkezett.

Miután *D. L. r. tzls.* meghallgatta kollégáit a történetekről, kérdéseket intézett a panaszoshoz cselekményeivel kapcsolatban, a panaszos csak kifejtette negatív álláspontját a törvények minőségével kapcsolatban.

D. L. r. tzls. a panaszost külön nyilatkoztatta az előállító helyiségbe történő elhelyezését megelőzően, hogy szenved-e betegségben, megsérült-e, illetve szeretne-e panasszal élni. A panaszos nemmel válaszolt.

e) *A sérelmezett rendőri intézkedést rögzítő https://index.indavideo.hu/video/Rendori_intezkedes_a_Bartok_Bela_uton_1 linken elérhető videófelvételen a következő látható:*

A videó hossza 1 perc 20 másodperc.

A videófelvétel kezdetén a szolgálati gépjármű motorháztetejének döntött panaszos karját egy rendőr tartja egy kézzel. A panaszos eközben azt kiabálja, hogy „Engedjenek el!”

A panaszos karját tartó rendőr a következőt közli a panaszossal egyre erőteljesebben és hangosabban, egyre közelebb hajolva hozzá: „Befejeznél? Elő fogom állítani, higgye el! Ne velem szórakozzon, ne a hatósággal szórakozzon már! Mit képzelsz magáról?! Magának mindent lehet?! Kérdezem?! (A panaszos mond valamit, de nem érthető tisztán.) Befejezi? Bediktálna az adatait?” A panaszos erre azt kiabálja, hogy „Fáj a vállam, engedjen el! Hagyjon békén!” A rendőr: „Diktálja be az adatait, legyen szíves! Diktálja be az adatát!” A panaszos: „Engedjen el!” A rendőr: „Ha bediktálja, akkor utána elengedem.” A panaszos: „Hagyjon békén!” A rendőr kiabálva: „Fejezze már be!” Erre a panaszos még hangosabban: „Engedjen el, fáj a kezem! Segítség! Engedjen el! Segítség! Segítség!” A panaszos próbál kifordulni a fogásból, a rendőrök visszafordítják a motorháztetőre. Ennek során már mindkét rendőr fogja a panaszost. A rendőrök beszélnek egymáshoz, ezt nem lehet tisztán érteni. A panaszos folyamatosan és egyre hangosabban segítségért kiált. A rendőrök megbilincselik a panaszost (a videófelvétel 1 percénél). A másik rendőr közöl valamit a panaszossal, ez azonban nem hallható tisztán.

A panaszost az a rendőr bilincseli meg, aki a fentiek szerint igyekezett rábírnival a panaszost személyes adatai bediktálására, miközben a másik rendőr segít rögzíteni a panaszos karjait. A bilincs kattánásakor a videófelvétel véget ér.

A felvételen nem látható olyan mozdulat, amely felvetné, hogy az a fájdalom kiváltását, illetve annak fokozását célozná.

f) *A személy szabadság korlátozásáról szóló igazolás tanúsága szerint a panaszos személyi szabadságát 2020. május 16-án 11 óra 35 perctől 17 óra 40 percig korlátozták. Ez idő alatt a panaszosnak sérülése, illetve panasza nem keletkezett. Az igazolást, illetve az annak átvételéről szóló nyilatkozatot a panaszos aláírta.*

g) *A letéti tárgyakról készült jegyzék tanúsága szerint 2020. május 16-án 13 órakor a fogvatartás idejére letétbe helyezték a panaszos személyi igazolványát, lakcím kártyáját, pénztárcáját annak tartalmával együtt, továbbá telefonját. A jegyzéket, illetve az annak átvételéről szóló nyilatkozatot a panaszos aláírta.*

h) *A Rendőrkapitányság által megküldött egyéb dokumentumok a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől eltekintek.*

A vizsgálat megállapításai

I. Az alapvető jogok tekintetében

1. Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz [...] (Alaptörvény II. cikk). Az Alaptörvény hatálybalépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatban arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, és ezért minden emberre nézve egyenlő [23/1990. (X. 31.) AB határozat]. „Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat].

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már az egyik korai határozatában rögzítette [és ettől későbbi gyakorlatában sem tért el, mint ahogy ezt a 8/2014. (III. 20.) AB határozatában is külön megerősítette], hogy „az emberi méltósághoz való jogot az ún. »általános személyiségi jog« egyik megfogalmazásának tekinti”. Az „általános személyiségi jog” „»anyajog«, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható” [8/1990. (IV. 23.) AB határozat].

Az emberi méltósághoz való jog csak az emberi státus meghatározójaként, az élethez való joggal fennálló egységében abszolút és korlátozhatatlan. Az emberi méltósághoz való jog „anyajog” mivoltából levezetett egyes részjogai (mint pl. az önrendelkezéshez és a személy testi integritásához való jogok) bármely más alapjoghoz hasonlóan korlátozhatók. Csak a lényeges tartalom tekintetében korlátozhatatlanok [ld. 75/1995. (XII. 21.) AB határozat; 36/2005. (X. 5.) AB határozat].

a) Az emberi méltóság tartalmának pozitív meghatározása lehetetlen. A jogfejlődés és jogalkalmazói gyakorlat ezért tipikusan azon esetek körét határozta meg, amelyek minden bizonnyal sértik az emberi méltóságot. Sőt, például az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) nem is említi kifejezetten az emberi méltósághoz való jogot, ellenben rögzít bizonyos tiltott magatartásokat (3. cikk: kínzás tilalma; 4. cikk: rabszolgaság és kényszermunka tilalma). Az Európai Unió Alapjogi Chartája már kimondja az emberi méltóság sérthetetlenségét, ám pozitív tartalmának meghatározására – azon túl, hogy *expressis verbis* jelzi a méltóság testi és szellemi dimenziójának létét – szintén nem tesz kísérletet (1. és 3. cikk), ugyanakkor határozottan tiltja a kínzást és az embertelen vagy megalázó bánásmódot vagy büntetést megvalósító magatartásokat, valamint a rabszolgaságot és a kényszermunkát (4. és 5. cikk). Maga az Alaptörvény III. cikke a fentiekhez hasonlóan rögzíti a legfontosabb tilalmakat (többek között a kínzás, embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát).

Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe véve a következőképpen fogalmazott:

„Bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszerkesztési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEB által kibontott tartalmával

is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti” [32/2014. (XI. 3.) AB határozat].

A fenti tilalmak rögzítése ugyanakkor nem ad önmagában választ azok tartalmára, így tág teret ad a jogértelmezés számára. Ennek megfelelően mind az EJEB, mind az Alkotmánybíróság esetről esetre dönti el, hogy a kifogásolt bánásmód megvalósítja-e és pontosan melyik tilalmazott magatartást. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.].

Az Alkotmánybíróság – az EJEB vonatkozó gyakorlatát alapul véve – úgy foglalt állást, hogy a kínzás, embertelen, illetve megalázó bánásmódot vagy büntetést megvalósító magatartások mindegyike *„bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára”*, amely magatartások *„között egyfelől az okozott szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni”* [32/2014. (XI. 3.) AB határozat].

b) Az emberi méltóságból levezetett általános személyiségi jog részét képezi az ember testi integritása [75/1995. (XII. 21.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság ma is élő gyakorlata alapján az ember testi-lelki integritáshoz való joga az Alaptörvény XX. cikkében rögzített testi és lelki egészséghez való alapvető jog alanyi oldalát testesíti meg [39/2007. (VI. 20.) AB határozat].

c) A cselekvési autonómia, más megfogalmazásban az általános cselekvési szabadság az ún. *„általános személyiségi jog”* egyik aspektusa, szelvényjoga [ld. pl. 8/1990. (IV. 23.) AB határozat, 24/1996. (VI. 25.) AB határozat, 8/2014. (III. 20.) AB határozat, 19/2019. (VI. 18.) AB határozat].

2. Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani [...] [Alaptörvény IV. cikk (1) és (2)]. E szabadságjog szoros összefüggésben áll az általános személyiségi jogként felfogott emberi méltósághoz való joggal, dogmatikailag annak önállósult eleme, amely fontos szerepet tölt be az egyén szabadságának, integritásának védelmében. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.]

Az EJEB következetes gyakorlata szerint a szabadság és a biztonság egységet alkot, amelyben a szabadság elsősorban a fogva tartással szembeni szabadságot jelenti, míg a biztonság a szabadságba történő önkényes beavatkozásokkal szemben véd [Bozano v. France, no. 9990/82; Kamma v. The Netherlands, no. 4771/71.]. Maga az Alaptörvény megfogalmazása is az egységes fogalmi megközelítést erősíti, ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján elmondható, hogy a személyi szabadsághoz való jog – figyelemmel e szabadságjognak az ember szabadságát, integritását védő funkciójára – általános védelmet nyújt a szabadságkorlátozással járó intézkedésekkel szemben, amely védelem kiterjed a személyi szabadságtól való megfosztásnak nem minősülő, de a személyi szabadságot korlátozó intézkedések körére is:

„A személyi szabadság az egyén olyan autonómiáját jelenti, amely feltételezi a teljes akarati és cselekvési szabadságot a jog keretei között. A személyi szabadság joga mindenkivel szemben érvényesülő jog, amely minden embert megillet, ugyanakkor nem részesül abszolút védelemben, mivel törvényben meghatározott esetekben korlátozható. A személyi szabadság korlátozásának számos formája ismert a magyar jogrendszerben. Ezek jórészt a büntetőeljárás lefolytatásához kötődnek; büntető anyagi jogi szankcióként (szabadságvesztés, kényszergyógykezelés) vagy

büntetőeljárásai kényszerselekményként (őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás, ideiglenes kényszergyógykezelés, lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet) jelennek meg. A büntetőeljáráson kívül ugyanakkor más eljárásokban is sor kerül a személyi szabadság alapjogának korlátozására, így különösen az idegenrendészet, a szabálysértési eljárás, az egészségügyi és a rendészeti igazgatás egyes területein.” [65/2003. (XII. 18.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „*a szabadságelvonás alkotmányossága megítélésében meghatározó jelentőségű a szabadságelvonás időtartamának mértéke, annak indokoltsága, valamint a jogtalan szabadságelvonás esetén a jogorvoslati jog és egyéb jogkövetkezmények meghatározása, illetve azok megfelelősége*”. „*Az Alkotmánybíróság korábbi – az Alaptörvény hatálybalépését követően is hivatkozott – döntésében hangsúlyozta, hogy az egyén alaptörvényből eredő joga a személyi szabadságra és a személyi biztonságra akkor élvez hatékony védelmet, ha az eljárás tényleges időtartama nemcsak a törvény szerint maximális határidőn belül marad, hanem az ügy sajátosságaival is adekvát*” [19/2019. (VI. 18.) AB határozat].

3. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni (Alaptörvény XXIV. cikk). A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikke nyomán új alapvető jogként jelent meg az Alaptörvényben.

„Az Alaptörvény XXIV. cikke önálló, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, észszerű határidőn belüli ügyintézésre, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indokolására és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére. A közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásában nem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában nem azonosított a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmát meghatározó, abszolút jogot, azonban elismerte a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmához tartozó számos részjogosítvány alapjogi jellegét (pl. a hatósági eljárás időbeli dimenziója, a határozat közzlése és a közzlés módja, valamint a fegyveregyenlőség joga)” [3311/2018. (X. 16.) AB határozat].

II. Az ügy érdemében

A panaszos sérelmezte, hogy 2020. május 16-án indokolatlanul és veszélyeztető módon kezdeményeztek vele szemben intézkedést, majd szükségtelenül és erőszakosan alkalmaztak vele szemben testi kényszert és bilincset. A panaszos sérelmezte továbbá személyi szabadsága korlátozását, valamint az annak keretében végrehajtott ruházatátvizsgálást.

1. *Elsőként azt értékeltem, hogy a rendőrség a panaszost indokoltan, kellő jogszabályi felhatalmazás birtokában vont-a-e intézkedés alá*

A panaszost megállító rendőrök azt közölték a panaszossal, hogy kerékpárjával áthajtott a piroson. A panaszos hiába közölte, hogy nem látta a lámpát és szeretne továbbhaladni, vele szemben intézkedést kezdeményeztek.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a szolgálati gépjárművel haladó rendőrök észlelték, hogy a panaszos biciklijével áthaladt tilos jelzésen, a KRESZ 9. §-ának (4) bekezdés a) pontjába ütköző szabályszegést megvalósítva ezzel.

Az Rtv. 1. §-ának (2) bekezdés 2. és 4. pontja szerint a rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében, valamint közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az Rtv.-ben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

Az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés b) pontja alapján a rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemenben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.

A Szolgálati Szabályzat 9. §-ának (3) bekezdése b) pontja szerint a rendőrt közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés észlelése vagy tudomására hozása esetén abban az esetben terheli a közigazgatási hatósági eljárás lefolytatása érdekében szükséges intézkedési kötelezettség, ha intézkedése során ilyen jogsértést észlel, és – amennyiben ez az eljárás lefolytatásának jogszabályi feltétele – rendelkezik a tevékenység ellátáshoz, illetve a szabályszegés dokumentálásához szükséges technikai eszközzel.

A rendőrség intézkedési kötelezettségének tisztázása érdekében az alábbi jogszabályhelyeket tartom szükségesnek felhívni:

A KRESZ 3. §-ának (1) bekezdése szerint mindenkinek (értve ezalatt mind a gyalogosan, mind pedig a járművel közlekedőket egyaránt), aki a közúti közlekedésben részt vesz, köteles

- a) a közúti forgalomra, valamint a közútnak és környezetének a védelmére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megtartani;
- b) a közúti jelzések rendelkezéseinek, továbbá a forgalom irányítására, ellenőrzésére jogosultak utasításainak eleget tenni;
- c) úgy közlekedni, hogy a személy- és vagyonbiztonságot ne veszélyeztesse, másokat közlekedésükben indokolatlanul ne akadályozzon, és ne zavarjon.

A jármű és a kerékpár fogalmát a KRESZ határozza meg. A KRESZ 1. számú függelékének II. a) pontja szerint járműnek minősül – rendkívül szűk kivételektől eltekintve (a kerékpár nem tartozik ide) – a közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott

munkagépet is. A II. r/1. szerint kerékpárnak minősül az olyan, legalább kétkerekű jármű, amelyet emberi erő hajt, és ezt legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti.

A KRESZ 9. § (4) bekezdése rögzíti, hogy pontosan miként kell értelmezni az úttest forgalmának irányítására szolgáló, továbbá a kerékpárút vagy kerékpársáv forgalmának irányítására szolgáló fényjelző készülékek jelzéseit. E bekezdés d) pontjának megfelelően piros fényjelzés esetén tilos a továbbhaladás, az útkereszteződésnél – a kijelölt gyalogos átkelőhely, illetőleg a megállás helyét jelző útburkolati jel, ezek hiányában a fényjelző készülék előtt – meg kell állni. A Rendőrkapitányság által megjelölt a) pont a szabad továbbhaladást jelző zöld fényjelzésre vonatkozik.

A Kkt. 20. §-ának (1) bekezdés k) pont kc) alpontja alapján a Kkt.-ben, valamint külön jogszabályban és közösségi jogi aktusban a közúti közlekedési szabályok közül a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire vonatkozó rendelkezések megsértői bírság fizetésére kötelezhetők.

A fenti jogszabályhely(ek) ismertetését követően fontos rögzíteni, hogy valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálom. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis az alapvető jogok biztosa nem veheti át a közlekedésrendészeti hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény elsődleges értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki.

Fontos megjegyezni, hogy az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján konkrét jogellenes cselekmény észlelése nélkül is van lehetőség – pl. a közlekedési rendszabályok megtartásának, a jármű birtoklásának jogszerűségének ellenőrzése érdekében – közlekedésrendészeti intézkedést kezdeményezni, amelynek az intézkedéssel érintett köteles magát alávetni. Jelen esetben azonban – a vonatkozó jogszabályhelyek ismertetése alapján – a tilos jelzés ellenére való továbbhaladás olyan jogellenes cselekmény, amikor már nem csupán lehetőség az intézkedés kezdeményezése, hanem kötelezettség.

Figyelemmel arra, hogy a tilos jelzésen való áthaladást a panaszos maga sem tagadta (csupán jelezte, hogy az elkerülte a figyelmét), elfogadtam a Rendőrkapitányság panaszos cselekményére vonatkozó álláspontját. **Ennek megfelelően úgy foglaltam állást, hogy a panaszost kellő jogalappal vonták intézkedés alá, így e tekintetben alapvető jogot érintő visszásság nem történt.**

2. Vizsgáltam az intézkedés kezdeményezésének módját

A panasz szerint a kijelölt kerékpárúton biciklivel haladó panaszost egy szirénázó rendőrautó majdnem elsodorta, megállásra kényszerítve őt ezzel. A panaszos sérelmezte továbbá, hogy a rendőrök a járvány ellenére nem viseltek védőeszközöket.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a szabályszegő cselekmény észlelését követően a rendőrök a következő forgalomirányító lámpánál megálltak a panaszos mellett, és – bemutatkozás és napszaknak megfelelő köszöntést követően – felhívták a figyelmét a KRESZ vonatkozó szabályaira. A panaszos közölte a rendőrökkel, hogy ne vele foglalkozzanak, hanem magukkal, majd sértő szavakkal illetve a rendőröket, továbbhajtott. Miután a panaszos külön hang- és kézjelzés ellenére sem volt hajlandó megállni, elállták az útját annak érdekében, hogy a panaszos ne tudja magát kivonni az intézkedés alól. Mivel a panaszos még ekkor is el kívánta hagyni a helyszínt, a rendőröknek

nem jutott lehetőségük arra, hogy a rendszeresített szolgálati sapkát, vagy akár az orvosi szájmaszkot felvegyék az intézkedés megkezdésekor.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdés második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése alapján a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

A Szolgálati Szabályzat 5. §-a részletezi a szolgálati fellépés módját. E § (1) bekezdése szerint az intézkedést a rendőr [...] a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg [...]. E § (3) bekezdésének megfelelően, ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

a) A panaszos feltartóztatásának módja és az intézkedés megkezdése vonatkozásában

Amennyiben a Rendőrkapitányság álláspontja megfelel a valóságnak, azaz valóban csak úgy lehetett megakadályozni, hogy a panaszos kivonja magát az intézkedés alól, ha a szolgálati gépjárművel elállják az útját, majd idővesztés nélkül kiszállva az autóból megakadályozzák abban, hogy továbbhajtson, és mindezzel valóban nem okoztak szükségtelenül veszélyes helyzetet, az intézkedés megkezdése visszásságot nem okozott.

A panaszos nem említi panaszában, hogy a feltartóztatását megelőzően nem volt hajlandó magát alávetni a rendőri intézkedésnek, azonban ezzel ellentétes információkat nem közölt, továbbá maga is arról számolt be, hogy az intézkedés megkezdését követően ténylegesen megpróbálta elhagyni a helyszínt, kivonva magát ezzel az intézkedés alól.

Itt fontosnak tartom kiemelni, hogy a Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (3) bekezdése szerinti figyelmeztetés szerepe kettős, hasonlóan a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző figyelmeztetéshez (ld. az AJB-1373-34/2022. számú jelentésemben foglaltakat):

- a) egyfelől előzetesen felhívja az intézkedés alá vont figyelmét arra, hogy alá kell vetnie magát a rendőri intézkedésnek, ha el akarja kerülni, hogy szigorúbban – akár kényszerítő eszköz alkalmazásával – lépjenek fel vele szemben;
- b) másfelől pedig jelzi, hogy az intézkedésre nem a rendőrként fellépő személy nevében és érdekében (tehát nem önkényesen), hanem az állam nevében, az állam által biztosított felhatalmazás keretében, a közrend, a közbiztonság vagy az államhatár rendjének védelme érdekében, a törvényes rendnek megfelelően (tehát az állam legitim kényszerhatalmának megnyilvánulásaként) kerül sor.

A rendelkezésre álló információk szerint a panaszos számára – miután elhajtott kerékpárjával – „hang- és kézjelzés” segítségével próbálták jelezni, hogy meg kell állnia az intézkedés érdekében. A rendőrségi jelentésekből nem derül ki, hogy pontosan mit takar a „hang- és kézjelzés” fordulat, és elhangzott-e a „törvény nevében” kifejezés. Itt azonban fontos megjegyezni, hogy a panaszossal való kommunikáció – amennyiben a jelentésekben foglaltak megfelelnek a valóságnak – a feltartóztatását megelőzően rövid volt, idejekorán megszakadt, mivel a panaszos elhajtott a kerékpárjával. Ezen túl a rendőröknek nem volt észszerű lehetőségük szóban kommunikálni a panaszossal a feltartóztatásáig, így nem volt elvárható, hogy a Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (3) bekezdése szerinti felszólításra ténylegesen sor kerüljön.

Figyelemmel arra, hogy a panaszos és a rendőrség álláspontja között ellentmondás nincs, csupán a panaszos kevesebb információt közölt, elfogadtam a Rendőrkapitányság álláspontját, és úgy foglaltam állást, hogy a panaszos magatartása szükségessé tette, hogy őt a jelentésekben foglaltak szerint feltartóztassák, így e tekintetben visszásság nem történt.

Felhívom a panaszos figyelmét, hogy az Rtv. 19. §-a (1) bekezdése rögzíti, hogy a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. Ugyanezen § (2) bekezdése alapján a rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

Az Rtv. hivatkozott 19. §-ában foglalt jogszerű „ellenszegülés” lehetősége kapcsán jelentősége van annak, hogy a rendőri intézkedés esetleges jogszerűtlenségének mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapíthatónak kell lennie. Amennyiben a rendőri intézkedés jogszerűségének megkérdőjelezéséhez adatok, tények, jogviszonyok, egyéb körülmények igazolása szükséges, tehát a rendőri intézkedés jogszerűségének megállapításához bizonyítást kell lefolytatni, bizonyítási eszközöket kell igénybe venni [pl. intézkedés alá vont nyilatkozata, iratok, tanúk nyilatkozatai, stb.], az intézkedés alá vontnak akkor is alá kell vetnie magát a rendőri intézkedésnek, engedelmeskednie kell a rendőri utasításoknak, ha egyébként ő maga tudja, hogy nem követett el jogellenes cselekményt. Fontos kiemelni, hogy egyébként nem sok lehetőség lenne rendőri intézkedések foganatosítására, hiszen az a követelmény, hogy a rendőrt akkor terheli intézkedési kötelezettség, amikor „a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel” [Rtv. 13. §], nem azt jelenti, hogy az észlelt cselekménynek valóban, ténylegesen jogellenesnek kell lennie, hanem annak valamilyen fokú gyanúját kell pusztán felvetnie. A gyanúból pedig – különösen, ha az intézkedés alá vont kihasználja a jogorvoslati lehetőségeit – kizárólag hatósági-, illetve bírósági eljárást követően, bizonyítási eljárás alapján „lesz” tényleges jogellenes cselekmény. Megítélésem szerint kizárólag olyan esetekben lehet jogszerűen „ellenállni” a rendőri intézkedésnek, és rendőri utasításnak, ha az intézkedés, illetve utasítás alapvető erkölcsi értékek ellen irányul [ilyen lehet pl., ha a rendőri utasítás bűncselekmény elkövetésére szólít föl], hiszen ezekben az esetekben beszélhetünk arról, hogy az intézkedés és utasítás mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan jogszerűtlen.

b) A védőeszközök szükségessége tekintetében

Az Országos Rendőr-főkapitányság ajánlása értelmében az Alaptörvény XX. cikkének (1) bekezdése szerinti testi és lelki egészséghez való alapvető jog érvényesülése érdekében a rendőri intézkedések során „a biztonság, mint alapvető követelmény az intézkedéssel érintett személyek tekintetében is elengedhetetlen”. „A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján pontosan nem tisztázott, hogy mekkora ez a távolság, azonban az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlása szerint a másik embertől legalább egy-másfél méter távolságot szükséges tartani. Mindezek alapján a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásáról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás mellékeltének 6.2 pontjában meghatározott biztonsági távolság szabályainak betartása mellett a rendőri intézkedések során az intézkedéssel érintett személyektől megfelelő távolságot kell tartani.” A koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészségmegőrzési közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló, szakmai iránymutatásként szolgáló eljárásrend F) pontja értelmében akkor szükséges

gumikesztyű, illetve szájmasc viselése, „amennyiben bármely oknál fogva a fertőzés lehetősége felmerül”. A védőeszközök használatának szükségességét az intézkedés közben is „folyamatosan mérlegelni kell”.

A Taktikai utasítás hivatkozott rendelkezése szerint a biztonsági távolság minimum akkora kell, hogy legyen, hogy az intézkedés alá vont személy egy mozdulattal (egy lépéssel) ne érje el az intézkedő rendőrt. Ugyan a fertőzésveszély miatti védőtávolságra vonatkozó ajánlás nem köti az intézkedő rendőrt, viszont a Taktikai utasítás szerinti biztonsági távolságot általában véve minden intézkedés esetén tartani kell (értelemszerűen ide nem értve a kényszerítő eszközök alkalmazását).

Az Eljárásrend 2. pontja értelmében, amennyiben az intézkedés alá vont személy esetében „nem merül fel a fertőzés gyanúja, védőeszköz használata nem indokolt”, ilyen esetekben elegendő a higiénés szabályok betartása (elsősorban a gyakori és megfelelő kéztisztítás). Amennyiben az intézkedés alá vont személy esetén „felmerül a fertőzés gyanúja, a személyi állomány tagja haladéktalanul intézkedik az érintett személy elkülönítésére” és értesíti az Országos Mentőszolgálatot. Ilyen esetekben, ha a rendőrök a fertőzésre gyanús személlyel egy légtérben, 15 percet meghaladón együtt tartózkodnak vagy fizikai kontaktussal járó intézkedésre kerül sor, megfelelő védőfelszerelést szükséges viselni. Az Eljárásrendnek megfelelően – „a védőeszközök ésszerű, szakmailag megalapozott esetben történő alkalmazása” érdekében – a közvetlen szolgálati előjáróknak külön figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy „az irányításuk alá tartozó személyi állomány a védőeszközöket kizárólag a megfelelő indikáció esetén használja”.

A fentieknek megfelelően védőeszközök alkalmazása akkor volt indokolt a panasszal érintett időszakban, ha az intézkedést megelőzően, illetve annak során felmerül egy intézkedéssel érintett személlyel kapcsolatban a fertőzöttség reális kockázata.

A rendelkezésre álló információk alapján a panaszos magatartása eleve olyan helyzetet teremtett, amelyben nem volt ésszerűen elvárható, hogy a rendőrök a védőeszközök felhelyezésére fordítsanak időt az intézkedés megkezdését megelőzően, de ezen túl sem merült fel fertőzöttség reális kockázata. Mindezek alapján úgy foglaltam állást, hogy a védőeszközök hiánya jelen esetben visszásságot nem okozott.

3. Vizsgáltam az igazoltatás jogalapját és szükségességét

A panaszos nem tartotta jogosnak az igazoltatást.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszossal szemben a KRESZ 9. §-ának (4) bekezdés a) pontjába ütköző szabályszegés miatt, a Kkt. 20. §-ának (1) bekezdés k) pont kc) alpontja alapján hatósági eljárás indult.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a [...] a személyes adatokhoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

Ahogy arra több jelentésben is felhívtam már a figyelmet, az igazoltatás szigorúan célhoz kötött intézkedés, amelyet minden esetben olyan konkrét tényeknek, körülményeknek kell megalapozniuk, amelyek alapján az eljáró rendőr okkal feltételezheti, hogy az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdés a) pontjában taxatív módon meghatározott valamely cél elérése érdekében az igazoltatásra feltétlenül szükség van (ld. AJB-1373-9/2022. számú jelentés, valamint AJB-1373-14/2022. számú jelentés).

Az önkénymentes intézkedés követelménye közvetlenül fakad – az emberi méltósághoz szorosan kapcsolódó – törvény előtti egyenlőség és egyenlő bánásmód követelményéből, valamint a tisztességes hatósági eljárás jogállami követelményéből, továbbá – mivel az igazoltatás immanens eleme a személyazonosság megállapítása – érinti a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogot.

Visszaulva a vizsgálat megállapításai 1. pontjában foglaltakra, az intézkedés oka az volt, hogy a panaszos Kkt. 20. §-a (1) bekezdés k) pont kc) alpontja szerinti szabályszegést követett el. Megjegyzendő, hogy kerékpárral közlekedőkre vonatkozóan nincs kötelezően előírt bírságolás, mint a gépjárművel közlekedők esetén (ld. Közigbír. 1. §-a, valamint 4. §-a), azaz a bírságolás ténye és mértéke – a Kkt. 20. §-ának (4) bekezdése szerinti általános szabályok mentén – az intézkedő rendőr szakmai mérlegelésén múlik. Ugyanakkor – visszaulva a vizsgálat megállapításai 2. pontjában foglaltakra – a panaszos figyelmen kívül hagyta a rendőrök erre vonatkozó közléseit. Ennek megfelelően alappal dönthettek úgy a rendőrök, hogy egy pusztá figyelemfelhívás és figyelmeztetés nem fog kellő visszatartó erővel bírni a jövőben. Igazolható tehát annak szükségessége, hogy a panaszossal szemben közigazgatási hatósági eljárást kellett indítani közigazgatási bírság kiszabása érdekében. Mivel a közigazgatási hatósági eljárás igényli az intézkedéssel érintett személy beazonosítását [ld. Ákr. 78. §], elengedhetetlen volt a panaszos igazoltatása.

A fentieknek megfelelően úgy foglaltam állást, hogy a panaszost jogszerűen hívták fel személyazonossága igazolására, azzal összefüggésben visszásság nem történt.

4. Vizsgáltam a kényszerítő eszközök alkalmazásának körülményeit

A panasz szerint a panaszos megtagadta a rendőri felszólításokat, megpróbálta elhagyni az intézkedés helyszínét, fizikai értelemben is ellenszegülő magatartást tanúsított. Ezzel együtt a panaszos a vele szemben alkalmazott testi kényszeret szükségtelennek és aránytalannak tartja, mivel bár e nélkül is megbilincselhették volna, mégis indokolatlanul hosszan és erőszakosan csavarták hátra a karjait, miközben retorzív módon fokozták a fájdalmát. Ezt követően a panaszost megbilincseltek, majd megpróbálták beültetni a szolgálati járműbe, szintén erőszakos módon. A panaszos hiába próbált szabadulni. A panasz szerint a kényszerítő eszközök alkalmazásának következtében sérüléseket szenvedett panaszos, amelyet orvosi látletet is igazol. A panaszos külön kiemelte, hogy nem figyelmeztették a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően, amely – álláspontja szerint – a testi kényszer vele szembeni alkalmazását eleve jogszerűtlenné tette.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint már eleve azzal indult az intézkedés, hogy meg kellett ragadni a panaszos karját annak érdekében, hogy ne tudjon továbbhajtani kerékpárjával. Figyelemmel arra, hogy a késedelem az intézkedés eredményes végrehajtását veszélyeztette volna, a kényszerítő eszköz alkalmazására vonatkozó előzetes figyelmeztetés elmaradt. Ezt követően sem hagyott fel a panaszos ellenszegülő magatartásával: megtagadta az igazoltatásra vonatkozó felszólítást, illetve hamis adatokat adott meg, majd megkísérelte elhagyni a helyszínt, amelyet szintén testi kényszer alkalmazásával

hiúsítottak meg. A panaszos megpróbálta magát kiszabadítani a fogásból, miközben szidalmazta az intézkedő rendőröket. Az ellenszegülő magatartás miatt a panaszos karjait hátsó helyzetbe feszítették, majd kezeit megbilincseltek. A panaszos mindvégig ellenállt, megpróbálta megakadályozni, hogy a szolgálati járműbe ültessék. *B. Gy. r. tzls.* bal kézzel a panaszos jobb vállánál igyekezett a hátsó ülésre nyomni a panaszost, hiába (a panaszos meg is rúgta őt); végül *D. L. r. tzls.* tudta megnyugtatni őt kellő mértékben. A Rendőrkapitányság értékelése szerint szakszerűtlen volt, hogy az ellenszegülés felhagyására való felszólítást nem előzte meg a „törvény nevében” kifejezés használata; továbbá, hogy az intézkedés megkezdésekor nem szállították le a kerékpárjáról, mivel így nem tudták felvenni a megfelelő biztonsági háromszöget.

A testi kényszer az Rtv. 47. §-a, a Szolgálati Szabályzat 40. §-ának (1) bekezdése, valamint a Taktikai utasítás 9.1. a) pontja; a bilincselést pedig az Rtv. 48. §-ának c) pontja, a Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (4) bekezdés b) és d) pontja, (6) bekezdés a) pont aa) alpontja, továbbá a Taktikai utasítás 9.2. a) és b) pontja szerint hajtották végre. A kényszerítő eszközök alkalmazása során sérülés nem történt.

A rendelkezésre álló videófelvétel tanúsága szerint a panaszost a szolgálati jármű motorháztetejének döntve tartotta az egyik rendőr egy kézzel egészen addig, amíg a panaszos megpróbál kifordulni a rendőr fogásából. Ezt követően a másik rendőr segítségével megbilincselik a panaszost. A felvételen hallható, hogy a panaszos nem reagál a rendőri felszólításokra, kiabálva kéri, hogy engedjék el, illetve egyre hangosabba kiált segítségért. A felvételen nem látható olyan mozdulat, amely önmagában felvetné, hogy a testi kényszer fájdalom kiváltását, illetve annak fokozását célozta volna.

Az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdése második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdése szerint a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyi szabadsághoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

Az Rtv. 19. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

Az Rtv. korábban már hivatkozott 15. §-a alapján a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, így több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (ún. arányosság elve). Ennek megfelelően az Rtv. 16. §-a alapján rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A Szolg. szab. 39. §-ának (1) bekezdésének megfelelően az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan (ún. fokozatosság elve).

A Szolgálati Szabályzat 39. §-ának (2) bekezdése az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából az alábbiak szerint tesz különbséget:

- a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrre, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A fenti szabályoknak megfelelően tehát az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő eredménnyel tud zárulni.

a) A kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző figyelmeztetések tekintetében

Az Rtv. 61. §-ának (1) bekezdése szerint továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell.

A Szolgálati Szabályzat 39. §-a (3) bekezdésének megfelelően a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

Ahogy arra a már hivatkozott AJB-1373-34/2022. számú jelentésben is felhívtam a figyelmet, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző figyelmeztetésre vonatkozó követelményeknek kettős szerepük van:

- a) egyfelől előzetesen felhívják az intézkedés alá vont személy figyelmét arra, hogy az ellenszegülést kényszerítő eszközök alkalmazásával meg fogják törni, így lehetőséget biztosítva az ellenszegülő magatartás önkéntes felhagyására,
- b) másfelől pedig jelzik, hogy a kényszerítő eszközt nem a rendőrként fellépő személy nevében és érdekében (tehát nem önkényesen), hanem az állam nevében, az állam által biztosított felhatalmazás keretében a közrend, a közbiztonság vagy az államhatarrendjének védelme érdekében, a törvényes rendnek megfelelően (tehát az állam legitim kényszerhatalmának megnyilvánulásaként) fognak kényszert alkalmazni.

Ennek nem pusztán szimbolikus jelentése van, egyértelműen kifejezi az intézkedés alá vont személy számára, hogy észszerűen hasztalan ellenszegülni a vele szemben álló állami autoritással, hiszen annak lényegesen súlyosabb következményei lesznek, mint annak, ha együttműködik. A megfelelő figyelmeztetés jelentősen csökkentheti az intézkedéssel járó alapjog-korlátozás mértékét. Ennek megfelelően – az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezéseit az Alaptörvényben biztosított alapvető jogok fényében, azok céljának megfelelően értelmezve – kizárólag akkor mellőzhető a fent leírtak szerinti előzetes figyelmeztetés, ha az azzal járó kétsédelem ténylegesen jelentősebb jogsérelemmel, vagy annak közvetlen veszélyével járna.

A rendelkezésre álló információk szerint a panaszos magatartása eleve ellenszegülő, sőt ellenséges volt már az intézkedés kezdeményezésekor is, amely reálisan felvetette annak lehetőségét, hogy – a panaszos megállításán túl is – további kényszerítő eszköz alkalmazására

lehet majd szükség. Ennek megfelelően az intézkedő rendőröknek határozottan, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával fel kellett volna hívni a panaszos figyelmét arra, hogy eleget kell tennie a rendőri felszólításoknak, különben kényszerítő eszközt fognak alkalmazni vele szemben. Visszautalva a vizsgálat megállapításai 2. pont a) alpontjában foglaltakra, az intézkedés megkezdésekor erre nem volt észszerű lehetőség, ugyanakkor az intézkedés megkezdését követően ennek már nem volt akadálya. Önmagában az a körülmény sem tekinthető elfogadhatónak, hogy a kerékpárján ülő panaszos hirtelen megkísérelte elhagyni a helyszínt az intézkedés során, mivel már az intézkedés sikeres megkezdését követően megfelelően figyelmeztetni kellett volna a panaszost.

Nem jelenthető ki, hogy az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat által előírt figyelmeztetések hatására az intézkedés alá vont személy fel fog hagyni az ellenszegülő magatartásával, ugyanakkor – ahogy arra utaltam – azáltal, hogy tudatosítja számára a rendőrökkel szembeni helyzetét, hozzájárulhat ahhoz, hogy az ellenszegülés mértéke csökkenjen, illetve megszűnjön. **A megfelelő figyelmeztetés elmaradása – amennyiben nincs ezt ellehetetlenítő körülmény – mindenképpen felveti alapjogsérelem közvetlen veszélyét.**

Felhívom a figyelmet, hogy az együttműködésre felszólító, illetve az ellenszegülés következményeire figyelmeztető felszólítások és figyelmeztetések nem csupán a szakszerűség körében értékelendők. Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezéseiből fakadó kötelezettségek nem megfelelő teljesítése vagy elmulasztása minden esetben jogszabálysértő.

b) A testi kényszer tekintetében:

Az Rtv. 47. §-a alapján a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 40. §-ának (1) bekezdése szerint a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfelfejtással alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

A Taktikai utasítás 9.1. pontja alapelvként rögzíti, hogy elengedhetetlen a testi kényszer szakszerű végrehajtásához, hogy az ahhoz szükséges feltételek fennálljanak (értve itt különösen a rendőrök fizikai erőfölényét), az így ne fajulhasson verekedéssé, és ne annak végrehajtása ne sértse a rendőri tekintélyt.

A rendelkezésre álló információk szerint *D. L. r. tzls.* fellépéséig a panaszos folyamatosan ellenszegülő magatartást tanúsított, amely attól a pillanattól kezdve, hogy a panaszos megpróbálta elhagyni a helyszínt, aktívvá vált. A panaszos próbált kiszabadulni a rendőrök fogásából, még a bilincselést követően is igyekezett megakadályozni, hogy a szolgálati járműbe ültessék. Ha a panaszos valóban szándékosan megrúgta az intézkedő rendőrt, magatartása e tekintetben támadóvá is vált. **Figyelemmel arra, hogy szükség volt a panaszos aktív ellenszegülésének megtörésére, a testi kényszer alkalmazására kellő joggal került sor, e tekintetben visszásság nem történt.**

Felhívom a panaszos figyelmét, hogy a figyelmeztetés elmaradása vagy nem megfelelő teljesítése, ahogy arra az előző pontban felhívtam a figyelmet, jogszabálysértő, de önmagában nem teszi eleve jogszerűtlenné a kényszerítő eszköz alkalmazását. A kényszerítő eszköz

alkalmazását – mint jogkövetkezmény – lehetővé tevő jogi tény, a jogalap, kizárólag az intézkedés alá vont személy ellenszegülő magatartása. Adott esetben a megfelelő előzetes figyelmeztetés hozzájárulhat az ellenszegüléssel való felhagyáshoz (így annak indokolatlan elmaradása mindenképpen visszás), de nem jogi előfeltétele a kényszerítő eszköz alkalmazásának.

d) A bilincselés tekintetében

Az Rtv. 48. §-a taxatív tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. E szakasz szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,
- b) támadásának megakadályozására,
- c) szökésének megakadályozására vagy
- d) ellenszegülésének megtörésére.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi, amelynek (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának lehetséges esetköreit, amelyek közül a b), d) és f) pontjait szükséges kiemelni:

- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, illetve – az őrzés idejére – akit az előállító egységen vagy a fogdán kívül őriznek.

A bilincs tehát kizárólag az Rtv.-ben felsorolt esetekben alkalmazható. Tekintettel a bilincselés személyi szabadságot, valamint cselekvési autonómiát jelentősen korlátozó voltára, a fentiek alapján különös súlyt kell fektetni az alkalmazás körülményeinek vizsgálatára.

A rendelkezésre álló információk alapján egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos aktív ellenszegülését testi kényszerrel nem lehetett megtörni, folyamatosan megpróbálta magát kivonni az intézkedés alól, ennek megfelelően úgy foglaltam állást, hogy a bilincs alkalmazására kellő jogalappal került sor, annak ténye megfelelt a fokozatosság és arányosság elvének, így e tekintetben visszásság nem történt.

e) A kényszerítő eszközök arányossága vonatkozásában

A panasz szerint a rendőrök indokolatlanul hosszan és erőszakosan csavarták hátra a panaszos karjait, miközben retorzív módon fokozták a fájdalmát. A panaszos mindemellett sérüléseket is szenvedett a kényszerítő eszközök alkalmazása következtében, amelyről 2020. május 19-én orvosi látogatás és vélemény készült. Eszerint a panaszoson 8 napon belül gyógyuló enyhe sérülések voltak láthatóak.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága alapján a rendőri intézkedés során – érteve itt a kényszerítő eszközök alkalmazását is – a panaszosnak sérülése nem keletkezett, a panaszos ilyen irányú panasszal nem élt. A panaszos ugyan az intézkedés befejezését követően lényegében azonnal jelezte panasztételi szándékát, azonban az ekkor előadott panaszában sérülésekről nincs szó.

Az Rtv. 15. §-a és 16. §-a alapján rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak.

Az Rtv. 17. §-ának (2) bekezdése értelmében a rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa [...].

A rendelkezésre álló információk alapján nem igazolható, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazása fájdalom okozását, illetve annak fokozását célozta volna. Mindez persze nem zárható ki teljes bizonyossággal, ugyanakkor a körvonalazódó történeti tényállás szerint a kényszerítő eszközök alkalmazása és annak intenzitása a panaszos ellenszegülésének módjához és mértékéhez igazodott. Az elszenvedett sérülések vonatkozásában fontos körülmény, hogy azokra a panaszos az intézkedést követő panasztétele során nem hivatkozott, és az orvosi vizsgálatra sem az intézkedést követően, hanem pár nappal később került sor, így annak tartalmát nem tekinthetem döntő bizonyítéknak. Ezzel együtt a látlet szerinti sérülések – amennyiben valóban az intézkedés során keletkeztek – éppúgy következhetnek a panaszos magatartásából, mint a kényszerítő eszközök alkalmazása tényéből és módjából.

Összességében – különösen a videófelvételen látottakra tekintettel – úgy foglaltam állást, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazása megfelelt az Rtv. 15. §-a és 16. §-a szerinti arányosság követelményének.

5. Vizsgáltam a panaszos elfogása és előállításának körülményeit

A panaszos sérelmezte, hogy őt előállították és nagyjából 6 órán át fogva tartották.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszost 12 órakor, a Btk. 310. §-ának (1) bekezdésébe ütköző hivatalos személy elleni erőszak miatt, az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták és előállították a Rendőrkapitányságra további intézkedések megtétele érdekében. A szabadságkorlátozás ideje alatt ellenőrizték mind a panaszos, mind a rendőrök ittasságát; alaposan átvizsgálták a panaszos ruházatát, a nála lévő személyes tárgyakat letétbe vették; a panaszos cselekményével összefüggésben megvizsgálták a szolgálati gépjárművet, valamint szemlét tartottak az intézkedés helyszínén; felvették a kapcsolatot a Budapesti Regionális Nyomozó Ügyésséggel annak érdekében, hogy egyeztessenek a további szükséges eljárási cselekményekről; továbbá elvégezték az ügyhöz kapcsolódó adminisztratív feladatokat. A panaszost 17 óra 40 perckor sérülés és panaszmentesen szabadon bocsátották.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a [...] a személyi szabadsághoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

a) Az elfogás és előállítás jogalapja tekintetében

Az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek.

Mivel az elfogás és előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít az intézkedő rendőr számára, álláspontom szerint az ezen

intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, hogy megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése szerinti – azaz kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

Az elfogás és előállítás jogalapjául szolgáló eseteket az Rtv. 33. §-a határozza meg taxatív módon. E szakasz (1) bekezdése azon eseteket tartalmazza, amikor a rendőrnek nincs mérlegelési lehetősége, el kell fognia és az illetékes szerv elé kell állítania az intézkedés alá vont személyt. Ezt az álláspontot erősítette meg a Kúria is pl. a Kfv. 37.808/2013/5. számú ítéletében.

Az elfogás jogalapja tisztázásához az alábbi jogszabály felhívását tartom szükségesnek:

A Btk. 310. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerint, aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz, hivatalos személy elleni erőszak büntetést követi el.

A fenti jogszabályhely ismertetését követően fontos rögzíteni, hogy valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálom. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis az alapvető jogok biztosa nem veheti át a nyomozó hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény elsődleges értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki.

A Nagykommentár szerint a fenti tényállás jogi tárgya az államapparátus szabályszerű működése, ezen belül a hivatalos személy, illetőleg a külföldi hivatalos személy jogszerű eljárásának lefolytatása. A cselekmény elkövetési tárgya, passzív alanya a jogszerűen eljáró hivatalos személy, illetve külföldi hivatalos személy, akivel szemben az elkövető cselekményét megvalósítja. A hivatalos személy fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontja határozza meg. A bántalmazás a test támadó, ellenséges szándékú megérintését jelenti, nem feltétlenül jár együtt sérülés okozásával, tehát a tetteges becsületsértésként értékelt cselekmények is beletartoznak a bántalmazás fogalmába. Az erőszak fogalmát a törvény nem határozza meg, de nyilvánvalóan aktív erő kifejtést jelent, amely közvetlen, esetleg közvetett ráhatás a passzív alany testére, mely ellentétesen hat a hivatalos személy eljárásával. Bármely elkövetési magatartással befejezett a cselekmény, nem szükséges eredmény létrejötte. A cselekmény csak szándékosan követhető el. [Ld. Karsai Krisztina (szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2022.]

A Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontjának k) pontja szerint hivatalos személynek minősül a központi államigazgatási szervnél szolgálatot teljesítő személy. A Ksztv. – figyelemmel a törvény 1. §-ában foglaltakra – a Rendőrséget mint rendvédelmi szervet központi államigazgatási szervként határozza meg.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos szándékosan a vele szemben intézkedő rendőrök felé rúgott, egy alkalommal el is találta egyiküket. A rendelkezésre álló videófelvételen mindez nem látszik, ugyanakkor maga a panaszos is arról számolt be, hogy aktívan ellenszegült az intézkedésnek. Mindez persze nem támasztja alá a Rendőrség álláspontját, de nem is cáfolja azt, sőt a körvonalazódó történeti tényállás éppen arra utal, hogy a panaszos ellenszegülése olyan mértékűvé vált, amely már támadó magatartásként is értékelhető. Egy az intézkedő rendőrt támadó magatartás már mindenképpen olyan cselekmény, amely felveti a hivatkozott bűncselekmény elkövetésének

megfelelő mértékű gyanúját (ehhez – ahogy arra a Nagykommentár is utal – sérülés okozására nincs szükség), és ilyen helyzetekben a „tettenérés” esete eleve fennáll.

A fentieknek megfelelően úgy foglaltam állást, hogy a panaszos elfogásának és előállításának ténye visszásságot nem okozott.

b) A szabadságkorlátozás időtartama vonatkozásában

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) és (4) bekezdése rendelkezik az előállítás időtartamáról. Az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig, vagy a fogvatartott személy nyomozó hatóság által történő átvételig tart, ideértve azt is, ha a nyomozó hatóság a fogvatartott személy őrizetét rendeli el. Az előállítás ebben az esetben is legfeljebb az Rtv. 33. § (3) bekezdésében meghatározott ideig tarthat. Ha az előállítás időtartamának az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerinti meghosszabbítása válik szükségessé, ennek tényét és időtartamát a fogvatartottal – a személyi szabadság korlátozása 8. órájának lejártát megelőzően – szóban közölni kell, és a meghosszabbítás tényét, okát, időtartamát, illetve annak közlését az előállításról készített jelentésben, valamint az előállítás időtartamáról kiállított igazoláson, az engedélyezésre jogosult vezető aláírásával együtt fel kell tüntetni.

Az Rtv. említett rendelkezése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként határozza meg a 8 órás időtartamot, amit indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a további 4 órával hosszabbítani lehet. Figyelemmel az Rtv. már hivatkozott arányossági követelményére, az előállításnak a 8, vagy a – szükség esetén rendőri szerv vezetőjének határozatával – 12 óra az objektív határa, amely határt semmilyen esetben nem léphet át az előállítás időtartama (még akkor sem, ha az esetleg az intézkedés célja szempontjából szükséges lenne), ugyanakkor az előállítás – szubjektív értelemben – kizárólag addig tarthat, ameddig az feltétlenül szükséges és arányban áll az intézkedés céljával.

Álláspontom szerint a – rendelkezésre álló információk szerinti – sérelmezett intézkedéssel összefüggő eljárási cselekmények kellően indokolják a panaszos személyi szabadsága korlátozásának időtartamát, az nem lépte túl az intézkedés és a kapcsolódó eljárás törvényes céljának eléréséhez szükséges mértéket, így e tekintetben visszásság nem történt.

6. Vizsgáltam a ruházatátvizsgálás egyes körülményeit

A panasz szerint a Rendőrkapitányságon, az előállító helyiségben való elhelyezést megelőzően levetkőztették a panaszost.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszost először a helyszínen részlegesen, majd az előállító helyiségben való elhelyezést megelőzően a teljes ruházatra és csomagra kiterjedően átvizsgálták. Az átvizsgálások eredményeként közbiztonságra különösen veszélyes eszköz, illetve támadásra-önkárosításra alkalmas eszköz, továbbá szabálysértésből származó tárgy nem került elő.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésének megfelelően rendőrség a feladatának ellátása során [...] a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

a) A jogalap tekintetében

A személyi szabadságában korlátozott személy ruházatának átvizsgálása szigorúan célhoz kötött intézkedés, amely lehetséges célokat az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése taxatív felsorolja: akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a 29/B. § (1) bekezdésében meghatározott dolog elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

Az Rtv. 29/B. §-ána (1) bekezdése alapján a rendőr feladatának teljesítése során megtalált olyan dolog, amely [...] támadásra, vagy önvészély okozására alkalmas [...] legfeljebb három munkanapra átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti. Ugyanezen § (2) bekezdésének megfelelően jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a dolgot vissza kell adni, ha a dolog helyszíni elvételének időtartama eltelt vagy annak oka megszűnt.

Az Rtv. 97. § (1) bekezdésének h) pontja szerint fogvatartott az, akit törvény vagy törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában a rendőrség korlátoz.

A Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (7) bekezdése rendelkezik a fogvatartott személyek elhelyezésekor szükséges bizonyos cselekményekről: e szerint a fogvatartott ruházatát támadás vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. [...]

Látható tehát, hogy míg az Rtv. 31. §-a szerinti ruházatátvizsgálás pusztán lehetőség, amely az intézkedő rendőr mérlegelésétől függ, addig a Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (7) bekezdése – mivel kifejezetten a fogvatartott előállító egységben való elhelyezésére vonatkozik – kötelezően rendeli el a ruházatátvizsgálás végrehajtását. Fontos azonban kiemelni, hogy ebben az esetben kizárólag támadás vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvételére irányulhat a ruházatátvizsgálás, így az Rtv. 31. §-a szerinti ruházatátvizsgálás további lehetséges céljai esetében nem lehet eltekinteni a szükségesség mérlegelésétől.

A Taktikai utasítás 6.4. pontjában foglaltak szerint, amennyiben a ruházatátvizsgálásra személyi szabadságot korlátozó intézkedés keretében, megbilincselten személyvel szemben kerül sor, és a helyszínen csak részleges átvizsgálásra van mód, illetve idő, akkor annak különösen azokra a részekre kell kiterjednie, amelyeket az intézkedés alá vont személy a megbilincselten kezével el tud érní. Az ilyen intézkedéssel érintett személyt a rendőrség épületében, az előállító helyiségben való elhelyezést megelőzően – függetlenül attól, hogy a helyszínen az átvizsgálás milyen szintű volt – még egyszer alaposan át kell vizsgálni.

A rendelkezésekre álló információk szerinti tényállás alapján elmondható, hogy a panaszos kifejezetten ellenségesen lépett fel a rendőrökkel szemben (ld. a vizsgálat megállapításai 4. pontjában foglaltakat), és végül el kellett fogni és elő kellett állítani a Rendőrkapitányságra (ld. a vizsgálat megállapításai 5. pontjában foglaltakat). A panaszos magatartása alapján alappal dönthettek tehát úgy a rendőrök, hogy már a helyszínen szükséges a panaszos ruházatának átvizsgálása támadásra vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele érdekében, de legkésőbb az előállító helyiségben való elhelyezését megelőzően kötelezően és alaposan át kellett vizsgálni a panaszos ruházatát. Itt megjegyzendő, hogy – figyelemmel a Szolgálati

Szabályzat 31. §-ának (5) és (6) bekezdéseire – az előállító egységben elhelyezendő fogvatartottak személyes tárgyait a fogvatartás idejére letétbe veszik (és azok őrzéséért felelősséget vállalnak), tehát az adott esetben a fogvatartottnál lévő csomag átvizsgálása sem mellőzhető, hiszen az abból előkerült dolgokat is fel kell tüntetni a letéti jegyzéken.

Álláspontom szerint a panaszos fentiek alapján végrehajtott átvizsgálására jogszerűen került sor, e tekintetben visszásság nem történt.

b) Az átvizsgálás módja vonatkozásában

Az Rtv. már hivatkozott 15. §-ában és 16. §-ában foglaltak e sérelem vonatkozásában is relevánsak.

Az Rtv. már hivatkozott 31. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy a ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szeméremsértő módon.

A Taktikai utasítás 6.4. alatt a ruházat átvizsgálásról azt írja, hogy végrehajtható az átvizsgált személy bevonásával, vagy anélkül. A ruházatot ne ütögessék, hanem simítással, esetleges gyűrögetéssel vizsgálják át, fokozott figyelemmel a rejtett eszközökre. Először az ellenőrzött személy által közvetlenül elérhető testzónákat vizsgálja át a rendőr, és ahol feltehetően fegyver vagy veszélyes tárgy rejthető el. Az átvizsgálást biztosító rendőr közvetlen közelben helyezkedjen el, az átvizsgálás lehetőleg tanúk jelenlétében történjen. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a ruházatátvizsgálás csak a jogszabályban előírt feltételek fennállása esetén és módon foganatosítható, az intézkedés alá vont személy emberi és állampolgári jogai csak a szükséges mértékben korlátozhatóak, és tilos indokolatlan fájdalmat okozni, kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmódot alkalmazni. Az utasítás képes ábráin valamennyi esetben az intézkedés alá vont személy ruházatának átvizsgálása akként zajlik, hogy a ruha az intézkedés alá vonton van, majd azt végigtapogatja a rendőr.

A fentieknek megfelelően az Rtv. 31. §-ának alkalmazása során nincs lehetőség az intézkedés alá vont személy testének átvizsgálására, így abban az esetben, ha az intézkedés alá vont személyt meztelenre vagy majdnem meztelenre vetkőztetik, a végrehajtott cselekmény már nem a fentiek szerinti ruházatátvizsgálásnak minősül.

Rendőri intézkedések keretében az Rtv. kizárólag a rendőrségi fogdába történő befogadáskor teszi lehetővé a fogvatartott testének átvizsgálását az élet, testi épség védelme, továbbá a bűncselekmény megelőzése érdekében, akkor, ha a rendelkezésre álló adatokra, illetve a befogadás körülményeire vagy a fogvatartott viselkedésére tekintettel alapos okkal feltételezhető, hogy a fogvatartott saját vagy más életének, testi épségének veszélyeztetésére alkalmas tárgyat tart magánál [ld. Rtv. 18. § (4)-(6)]. Ilyen átvizsgálást tehát rendkívül szűk körben és szigorúan célhoz kötötten lehet foganatosítani. Fontos hangsúlyozni, hogy még ilyen esetben sem lehet az átvizsgálás szeméremsértő, és az átvizsgálás alatt más fogvatartott, illetve a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem lehet jelen. A rendelkezésre álló rendőri jelentések szerint a panaszos átvizsgálására egyértelműen nem az Rtv. 18. §-ának (4) bekezdése, hanem az Rtv. fent hivatkozott 31. §-a alapján került sor. Ezt rögzíti mind a szolgálatparancsnok által jegyzett parancsnoki vélemény és kivizsgálás, mind a panaszos által elkövetett hivatalos személy elleni erőszak gyanújával összefüggésben írt összefoglaló jelentés. [Megjegyzendő, hogy az elfogás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés az Rtv. 29. §-ának (6) bekezdése szerinti átvizsgálást jelöli meg, azonban az a panaszos által sérelmezett cselekményre nem alkalmazható, vélhetően nem is arra utal.]

Ahogy arra az RI-AJBH-2/2020. számú ügyben készült jelentésben is felhívtam a figyelmet, utalva a korábbi Független Rendészeti Panasztestület gyakorlatára [ld. pl. 155/2009. (VI. 3.) sz. állásfoglalás, 41/2016. (II. 25.) sz. állásfoglalás, 58/2017. (IV. 27.) sz. állásfoglalás], az intézkedés alá vont személyek olyan módon történő átvizsgálását, amely meztelenre vagy majdnem meztelenre való levetkőztetéssel jár együtt, túllépi a ruházatátvizsgálás kereteit, és az motozásnak minősül.

A motozás büntetőeljárás cselekmény, amelyre a Be. 306-307. §-ai az irányadóak. A Be. intézkedés idején hatályos 306. §-ának (1) és (2) bekezdésének megfelelően a motozás a bizonyítási eszköz, az elkobozható, illetve a vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy ruházatának és testének az átvizsgálása. A motozás során a motozás alá vont személynél található bármely dolog is átvizsgálható. Motozást a terhelttel vagy az olyan személlyel szemben lehet elrendelni, akiről megalapozottan feltehető, hogy bizonyítási eszközt, elkobozható, illetve vagyoneklobzás alá eső dolgot tart magánál.

A rendelkezéseimre álló információk alapján tisztázható, hogy a ruházatátvizsgálást nem büntetőeljárás keretében hajtották végre, így arra az Rtv. fent hivatkozott szabályai voltak irányadóak. Figyelemmel arra, hogy a panaszos átvizsgálásának jogalapjaként a Rendőrkapitányság egyértelműen az Rtv. 31. §-át jelölte meg, nem volt jogszerű lehetőség a panaszos testének átvizsgálására, így a panaszos meztelenre vagy majdnem meztelenre vetkőztetése fel sem merülhetett. A rendelkezésre álló információk alapján azonban nem tisztázható, hogy pontosan mit értett a panaszos azon, hogy őt „levetkőztették”, miközben a Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok sem részletezik, hogy pontosan milyen módon hajtották végre a sérelmezett átvizsgálást. **Mindezek alapján nem tisztázható maradéktalanul a tényállás, így e sérelem tekintetében nem áll módomban állást foglalni.**

Felhívom azonban a figyelmet, hogy az intézkedés alá vont személy testének megfelelő jogalap nélkül és szükségtelenül végrehajtott átvizsgálása mindenképpen sérti az emberi méltóságot, valamint a megalázó bánásmód alkotmányos tilalmába is ütközik, amelyet egyébként az Rtv. speciálisan is nevesít.

7. Vizsgáltam a panaszossal szemben alkalmazott hangnemet

A panasz szerint az intézkedő rendőrök erőszakos, arrogáns és kioktató hangnemben kommunikáltak a panaszossal, amely benne félelmet keltett.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedő K. L. r. tzs. „fennhangon, határozottan kommunikált” a panaszossal a kényszerítő eszköz alkalmazása során. A Rendőrkapitányság álláspontja szerint az alkalmazott hangnem nem volt elfogadható, nem volt szakszerű, mivel „személyeskedő jellegű” volt.

A panasz ezen eleme kapcsán felhívom a figyelmet az Rtv. 2. §-ában foglaltakra. Szükségesnek tartom kiemelni továbbá az Etikai Kódex, amely iránymutatásul szolgál a Rendőrség számára a rendőrök által követendő magatartás tekintetében. Az Etikai Kódex 1. pontjának második mondata a rendőrrre vonatkozóan előírja: „Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie”. Az 5. pont szerint: „[a] rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz [...] megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el”. A 7. pont utolsó mondata szerint:

„[t]udatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős”.

Indokoltnak tartom felidézni továbbá a korábbi Független Rendészeti Panasztestület 64/2008. (VIII. 18.) sz. állásfoglalásában foglaltakat: *A „rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerül – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogositványokkal ruházzák fel a rendőröket, így az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket. Ezzel arányosan azonban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szigorúbb követelményeket is támaszt velük szemben, és az ezeknek való megfelelést maradéktalanul megköveteli, a számonkérhetőség lehetőségeit is megteremtve”.*

A fentieknek megfelelően az állam kényszerhatalma nevében eljáró rendőrök bármely kommunikációs megnyilvánulása, amely megfélemlítő, illetve lealacsonyító, megalázó jellegű, alapvető jogot sért. Hogy pontosan mi számít megfélemlítő, lealacsonyító vagy megalázó jellegű kommunikációs megnyilvánulásnak, mindig az adott ügy körülményeinek figyelembevételével, esetről esetre dönthető el.

A rendelkezésre álló információk alapján – figyelemmel elsősorban a videófelvételen hallottakra – a panaszossal szemben intézkedő *K. L. r. tzls.* túllépte a határozott rendőri kommunikáció kereteit, egy ponton személyeskedő, számon kérő, sőt – összhatásában – megfélemlítő hangnemet ütött meg, amikor a panaszoshoz közel hajolva, kiabálva fejezte ki a panaszos számára, hogy vele, illetve a hatósággal nem lehet szórakozni.

Magánszemélyek közötti viták során előfordulhat, hogy az érintett felek elveszítik a kommunikációjuk feletti kontrollt, ez azonban az állam kényszerhatalma nevében eljáró rendőrök számára nem engedhető meg, olyan esetekben sem, amikor egyébként objektíven értékelve a körülmények az ő igazukat támasztják alá, illetve felindultságuk adott helyzetben megérthető. Fontos hangsúlyozni, hogy a hangnem értékelésének alapját kizárólag a rendőri minőség felé támasztott objektív elvárások képezik; az olyan körülmények, mint pl. a panaszos viselkedése, vagy az intézkedés alapjául szolgáló cselekmény jellege, irreleváns. Egy megfélemlítő, illetve lealacsonyító, megalázó jellegű kommunikáció abban az esetben is alapjogsértő, ha azt az intézkedés alá vont személy „provokálta ki”, vagy azt nem sérelmezte.

A Rendőrkapitányság helyesen értékelté úgy, hogy a *K. L. r. tzls.* által alkalmazott hangnem nem volt elfogadható, és szükségesnek tartotta, hogy – a jövőbeni hasonló esetek elkerülése érdekében – az érintett esetet felhasználják a szolgálati állomány képzése során. Fontos azonban felhívnom a figyelmet arra, hogy egy ilyen jellegű kommunikációs megnyilvánulás nem csupán a szakszerűség körében értékelendő, az mindenképpen jogsértőnek minősül.

A fentieknek megfelelően úgy foglaltam állást, hogy a panaszossal szemben a helyszínen alkalmazott hangnem a panaszos emberi méltóságát érintő visszásságot okozott.

Intézkedési javaslataim az országos rendőrfőkapitány részére

A jelentésben feltárt visszásság jövőbeni megelőzése érdekében – az Abjt. 31. §-a (1) bekezdésének és az Rtv. 92. §-a (1) bekezdésének megfelelően – **felkérem az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjét, hogy e jelentés ismertetésével hívja fel az érintett szolgálati állomány figyelmét arra, hogy**

1. Az Rtv. 61. §-ának (1) bekezdése, valamint a Szolgálati Szabályzat 39. §-a (3) bekezdése szerinti figyelmeztetés célja, **hogy még kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően felhívja az intézkedés alá vont figyelmét az ellenszegülés következményeire, lehetőséget biztosítva ezzel az ellenszegülés önkéntes felhagyására.** A megfelelő figyelmeztetés elmaradása minden esetben jogszabálysértő, és egyben magában hordozza az alapjogsérelem okozásának közvetlen veszélyét.
2. Az állam kényszerhatalma nevében eljáró rendőrök felé támasztott objektív viselkedési követelmények az emberi méltóság tiszteletén alapulnak, kifejezik, hogy bármilyen mértékű hatalommal is rendelkezik egy állam (illetve az annak nevében eljáró hivatalos személy), annak elsőrendű kötelezettsége az alapvető emberi jogok védelme. **Ennek megfelelően az intézkedő rendőröknek minden körülmények között szigorúan tartaniuk kell magukat az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdésében és az Etikai Kódexben foglaltakhoz.**

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos